

Innspill til fellesskoleutvalget fra Utdanningsforbundet Nittedal

Utdanningsforbundet Nittedal ønsker å takke for muligheten til å sende inn vårt innspill til utvalget. I forkant av at dette innspillet ble skrevet har vi hatt et medlemsmøte, åpent for alle våre over 600 medlemmer, og et styremøte med diskusjoner omkring temaene som faller inn under utvalgets mandat. Det er resultatene av disse diskusjonene som danner grunnlag for innholdet i dette innspillet.

Ideen om en skole som rommer alle er en av bærebjelkene i det norske samfunnet og en forutsetning for et fungerende velferdssamfunn. Det er derfor viktig at vi verner om ideen om at skolen skal være en arena for inkludering og utjevning av forskjeller i samfunnet. Vi mener at den norske skolen i dag ikke er godt nok rustet til å ivareta dette samfunnsoppdraget.

Mer praksis, mindre teori

Vi opplever at dagens skole har et for stort teoretisk fokus, og at dette er til hinder for en skole der alle føler seg inkludert. En framtidig fellesskole må ha et større fokus på praktiske fag og en mer praktisk tilnærming til undervisningen i teoretiske fag. I tillegg må skolen legge til rette for flere opplevelser utenfor klasserommet, slik som turer i skog og mark, museumsbesøk og annet. Dette er det store flertallet av lærerne i dag enige i, men rammene ligger foreløpig ikke til rette for at det er gjennomførbart.

En av grunnene til at dette er vanskelig i dag har å gjøre med de økonomiske rammene vi arbeider innenfor. Praktisk undervisning fordrer nødvendigvis utstyr og materialer. Med dagens finansiering er det utfordrende å dekke behov for nødvendig materiell for de fleste skoler. Ligger ikke skolen tilfeldigvis innenfor gangavstand av andre tilbud, er det også vanskelig å få gjennomført selv lavterskel tilbud utenfor skolen, slik som en enkel tur i skogen. Det er på høy tid at man tar de økonomiske utfordringene i skolen på alvor. Man kan ikke forvente gode resultater i en skole som ikke har råd til lærebøker.

Lærernes autonomi og kreative frihet

Det er også andre grunner til at det er vanskelig å gjennomføre mer praktisk undervisning i skolen. Lærerne opplever i for stor grad å være bundet i jobben og friheten til å være kreativ og tenke utenfor boksen er for begrenset. Det er mange momenter som kommer i veien her.

For det første har lærernes faglige autonomi blitt sterkt svekket i løpet av de siste tiårene. Krav til dokumentasjon og krav til å organisere undervisning og vurderingspraksis

på bestemte måter gjør at man har lite spillerom i klasserommet. Disse kravene og påleggene er oftest godt ment, på den måten at de søker å sikre kvaliteten på undervisningen, men effekten av dem er et stivt system der lærere har en tendens til å innrette seg på bestemte måter på grunn av pålegg istedenfor på grunnlag av selvstendige faglige vurderinger. Vi mener at en motivert lærer som eier sine egne metoder er en god lærer. Byråkrati, rapportering, klageprosesser og detaljstyring må kraftig reduseres dersom vi skal ha noen sjanse til å bevare den gode norske fellesskolen i framtiden.

Videre mener vi at skolen må tenke nytt med tanke på organisering. Vi mener at for å nå de målene vi har i moderne læreplaner og for å gi ordentlig rom for fordypning og tverrfaglig arbeid med alternative undervisningsformer er det på tide å se på organiseringen av fag og timeplaner. Vi lurer på om de tydelige skillene vi har mellom fag i dag er nødvendige, og om tellingen av antall timer pr. fag slik det gjøres i dag er formålstjenlige. Et skolevesen der det i mye større grad er mulig for hver enkelt skole å velge hvordan man vil organisere undervisningen og legge opp timeplanen vil være bedre skikket til å oppnå målsetningene et moderne skolevesen bør ha.

Kort og godt mener vi at for mange rigide systemer på for mange plan hindrer oss i å være fleksible, spontane og kreative i måten vi tilnærmer oss undervisning på.

Inkludere flere og motarbeide skoletrøtthet

En styrking av praktiske undervisningsmetoder og de praktisk-estetiske fagene er viktig for elevenes læring, en sammenheng som er godt dokumentert i forskningen, men det er vel så viktig i et inkluderingsperspektiv. Hvis vi virkelig ønsker en skole for alle er skolen også nødt til å tilby mestringsarenaer for de elevene som ikke opplever mestring gjennom teori. En god blanding og en god harmoni mellom det teoretiske og det praktiske tar mangfoldet blant elevene på alvor på en langt bedre måte enn forsøk på å tilpasse teoretisk undervisning til de som strever med det. Det er også god grunn til å anta at mestring på det praktiske vil ha overføringsverdi til det teoretiske og motsatt.

Vi opplever i dag en skole der elevene viser dalende motivasjon jo lenger ut i løpet de er, og mange klarer ikke å se relevansen av skolegangen sin. Hvis vi kan skape større trivsel blant elevene, ikke bare sosialt, men også i forbindelse med aktivitetene på skolen, har vi mye større sjanse til å lykkes med å motivere barn og ungdom til å gjøre en innsats på skolen og dermed øke resultatene.

Et annet godt tiltak for å hindre at elever går lei av skole og for å sikre at de opplever mestring og tilhørighet i skolehverdagen, er å utsette det teoretiske trykket til lenger ut i utdanningsløpet. Det første skoleåret bør ha som hovedfokus å gjøre barna skoleklare heller enn dagens alt for store fokus på akademiske prestasjoner. Videre mener vi at praktisk undervisning og praktiske fag er viktigere jo yngre barna er. Det akademiske

presset bør innføres gradvis i løpet av skolegangen. Barn har behov for å få lov til å være barn.

Flere yrkesgrupper og verkstedsstasjoner

Vi ser for oss en skole der flere med lærerutdanning knyttet til praktiske fagområder inviteres inn til å bidra med opplæring i sine fag. Vi ser for oss en barneskole der det er verkstedsstasjoner rettet inn mot forskjellige praktiske ferdigheter. Dette er en skole som er bedre tilpasset både elevenes og samfunnets behov enn den skolen vi ser i dag.

Vi tillater oss å drømme stort. Vi innser at dette er et dyrt prosjekt, men vi er lei av å være i den situasjonen vi er i i dag, der vi får beskjed om at skolen skal være mer praktisk, den skal tilpasses et hvert enkelt barns behov, den skal sørge for hvert barns psykologiske og sosiale velferd skal ivaretas, men vi gis ingen verktøy for å mestre oppgaven. Istedenfor å se på hvordan disse utfordringene kan løses, lesser man bare hele problemet over på lærerne og sier blankt nei når vi ber om hjelp til å løse dem. Denne tankegangen er man rett og slett nødt til å snu dersom man har seriøse ambisjoner om å endre skolen i takt med samfunnsutviklingen.

Videregående opplæring

Når det gjelder den videregående opplæringen mener vi at det kan gjøres endringer både på yrkesfaglig og studiespesialiserende løp. I yrkesfag ser vi at det hadde vært bra med et større samarbeid med arbeidslivet, og å kunne tilby flere mulige løp for å komme seg igjennom opplæringen.

En annen ting vi foreslår er en større grad av tverrfaglighet på yrkesfag. Teorifagene kan og bør i mye større grad enn i dag integreres med yrkesfagene. Teoretiske eksamener bør fjernes og erstattes av felles tverrfaglige vurderinger.

Også på studiespesialiserende retning mener vi at mer tverrfaglighet er en god ting, i tillegg til at vi etterlyser mer valgfrihet for elevene. Det bør være mulig for elevene å velge et fordypningsfag som avsluttes med en stor avsluttende fordypningsoppgave. Dette vil i større grad bidra til at skolegangen faktisk forbereder elevene på studiehverdagen, ettersom det er slik undervisningen normalt er lagt opp ved universiteter og høyskoler. Vi tenker at også fremmedspråk kan være en av valgmulighetene for fordypningsfag, med valg mellom spesialisering i enten litteratur eller samfunn.

Lærernes stilling

Læreryrkets paradoks er at det stadig blir viktigere for samfunnet samtidig som det mister status og nedprioriteres. En nøkkel for å få til en god utvikling i skolen er å bedre lærernes stilling og arbeidsvilkår. Skolens og lærerens status henger tett sammen, og vi

må jobbe med å øke tilliten til både skoleverket som helhet og til læreren som samfunnsaktør og undervisningseksperter. Den mangelen på tillit vi ser i dag svekker muligheten vi har til å utøve god undervisning.

Vi har tidligere nevnt at lærere opplever for liten frihet i sin yrkesutøvelse. Dette forsterkes av dårlige arbeidsvilkår. På grunn av et stadig økende antall oppgaver som skal løses, oppleves tiden vi har til å gjøre alt vi skal som knappere og knappere. Dette tapper krefter som burde vært brukt til å utvikle god undervisningspraksis. Både med tanke på kvaliteten på innholdet i skolen og med tanke på rekruttering er dette viktig.

De demografiske prognosene tyder på at det vil bli mangel på arbeidskraft i tiden som kommer. Dette står i en farlig kombinasjon med et yrke som allerede har sviktende rekruttering. Skal vi unngå en bemanningskrise i oppvekstsektoren må dette snus raskt. Det er bedre å gå inn i en periode med sviktende tilgang på arbeidskraft med en trend som viser sterk og økende rekruttering til sektoren enn det motsatte.

Skal man klare å snu denne trenden er man nødt til å bedre både arbeidsvilkår, status og lønn for lærerne. I dag jobber 40 000 lærere andre steder enn i skolen, og en stor andel av de som jobber i skolen sier de vurderer å slutte. Dette har ikke blitt tatt på alvor. Læreryrket trenger et stort løft for å bli attraktivt i konkurranse med andre yrker. Vi ser med bekymring på at dette perspektivet ikke løftes fram av andre enn lærerne selv, når det virker så åpenbart at det er her skoen trykker.

Politikkens innflytelse

Et vedvarende forstyrrende element og kilde til støy i skolen er politikeres markeringsbehov. Vi ser stadig at kunnskapsministre gjør endringer i skolen, ofte i form av detaljstyring, som er basert på deres personlige politiske kjepphester fremfor gode faglige vurderinger. Politikere er mer opptatt av å vinne neste valgkamp og egen politiske karriere enn å skape en god skole med en helhetlig visjon på et stødig faglig grunnlag.

Selv om det kan variere noe fra kunnskapsminister til kunnskapsminister er dette fenomenet likevel bemerkelsesverdig stabilt på tvers av det politiske spekteret og ulike regjeringskonstellasjoner. Vi ønsker oss en skole der man i større grad lytter til fagmiljøene og lar lærerne få fred til å gjøre jobben sin uten innblanding fra overambisiøse politikere. Dette var som kjent noe av suksessoppskriften bak de gode PISA-resultatene til Finland da disse testene ble innført for en del år siden.

Konklusjon

En skole som skal fortsette å favne alle barn og unge må ha et sterkere fokus på praktiske fag og praktisk undervisning. Teoretisk undervisning bør innføres gradvis. Lærere må nyte større frihet i yrkesutøvelsen, ha mer tid til å utføre sine arbeidsoppgaver

og oppleve større respekt og status i samfunnet. Vi ønsker utvalget lykke til med videre arbeid for fremtidens fellesskole i Norge, og håper at våre synspunkter blir tatt med i vurderingene som gjøres.